

Jaarverslag
2016

Door de ogen van onze partners

Voorwoord

Beste lezer,

Fijn dat u ook dit jaar weer op post bent om terug te blikken op het reilen en zeilen van VVOB in 2016. In dit jaarverslag getuigen partners over de impact van onze programma's.

De afgelopen jaren heb ik meermaals gewezen op de schokgolven die door het landschap van de ontwikkelingssamenwerking heen trokken. 2016 was in dat opzicht geen uitzondering.

Als bewust en innovatief ondernemer gaat VVOB deze nieuwe uitdagingen niet uit de weg, en blijft ze zoeken naar sluitende antwoorden. Zo kunnen we nu al met zekerheid stellen dat we de financiële middelen die we verkregen – bovenop die van België en Vlaanderen – zullen verdubbelen in 2017.

Toch moet elke sociale ondernemer kunnen rekenen op enige mate van voorspelbaarheid van zijn structurele partners, *in casu* de overheid. Zo niet, dreigen zowel de eigen strategische planning en de interne organisatie als de engagementen met externe partners op losse schroeven te staan. U mag tussen deze lijntjes door dan ook een warme maar dringende oproep aan de federale en Vlaamse overheid lezen om transparantie en voorspelbaarheid in het gevoerde beleid te verzekeren.

Structureel blijven we de ingeslagen weg verder bewandelen: onze overtuiging dat onderwijs de eerste en de belangrijkste motor voor ontwikkeling is, stuwt ons vooruit. VVOB werkt gestaag en gedreven verder aan de programma's en projecten met onze partners in het Zuiden. De meerjarenprogramma's werden dit jaar hernieuwd. Maar ook met onze Vlaamse structurele partners in de lerarenopleidingen en pedagogische begeleidingsdiensten bouwen wij langdurige relaties uit, die ook bijzonder gesmaakt worden door onze partners in het Zuiden. Haast alle Vlaamse partners hernieuwden hun engagementen voor de komende vijf jaar.

Samen met onze ambassadeur Herman Van Rompuy bezochten we vorig jaar in Ecuador het lokale VVOB-team en enkele projecten. Ik herinner me in het bijzonder de verbinding die VVOB daar realiseert tussen scholen enerzijds en industrie of landbouwbedrijven anderzijds. Het toont expliciet de meerwaarde van VVOB aan. Dat we dankzij Herman Van Rompuy in direct gesprek konden gaan met president Rafael Correa over onderwijs en de meerwaarde die VVOB daarvoor kan betekenen, was een bijzondere boost voor ons allemaal. Daarenboven trotseerden we zonder verpinken een dubbele aardbeving van 6.1 op de schaal van Richter.

VVOB kan nogal wat schokgolven doorstaan.

Ik wens u veel leesplezier.

Stefaan Van Mulders

Voorzitter VVOB vzw

Administrateur-generaal Agentschap Jongerenwelzijn

Inhoud

3 *Voorwoord*

4 *Inhoud*

5 *Inleiding*

6 *Verhalen*

- 6 VVOB als bruggenbouwer
- 8 België | Educaid.be | Voorvechters van kwaliteitsvol onderwijs samenbrengen
- 10 Vlaanderen | Scholenbanden | “Een scholenband is geen luxeproject”
- 12 Cambodja | *Ownership*: de eerste stap naar duurzame verandering
- 14 DR Congo | Van werkzoekende tot werkgever
- 16 Ecuador | Bouwen aan een duurzame toekomst
- 18 Rwanda | “Professionele leernetwerken verbeteren mijn dagelijks werk”
- 20 Suriname | De kracht van VVOB: oog voor context
- 22 Vietnam | Elementen voor een geslaagde transitie
- 24 Zambia | Een goede start voor succesvol leren
- 26 Zimbabwe | Beter leren in grote klassen
- 28 Zuid-Afrika | De waarde van een mentor voor wiskundeleerkrachten

30 *Financieel verslag*

34 *Bestuursorganen van VVOB vzw in 2016*

35 *Colofon*

Inleiding

Onderwijs is een fundamenteel mensenrecht. Elk kind, zonder uitzondering, heeft recht op kwaliteitsvol onderwijs. Diverse mensenrechtenverklaringen en –verdragen laten daar geen enkele twijfel over bestaan. Op basis van de ratificatie van het Verdrag inzake de Rechten van het Kind van de VN kan gesteld worden dat alle landen, met uitzondering van de Verenigde Staten die het verdrag niet ratificeerden, het daarover eens zijn.

Ondanks die brede consensus geeft de realiteit een ander beeld weer. Meer dan 250 miljoen kinderen en jongeren gaan niet naar school. Tel daarbij de 330 miljoen kinderen die wel naar school gaan, maar er amper of niets leren, en je weet dat kwaliteitsvol onderwijs voor allen nog steeds een immense uitdaging vormt.

Een uitdaging die VVOB samen met haar partners elke dag opnieuw enthousiast aanpakt. VVOB kiest daarbij resoluut voor het ondersteunen en versterken van lokale overheden, ministeries van onderwijs en instellingen daaraan verbonden, zoals lerarenopleidingen en instanties die navorming van leerkrachten en schoolleiders verzorgen.

Die keuze is niet uit de lucht gegrepen. De overheid – de ‘*duty bearer*’ in mensenrechtentaal – is immers de eindverantwoordelijke in het vervullen van het recht op kwaliteitsvol onderwijs van elk kind.

VVOB is bijzonder trots op deze unieke samenwerking met lokale onderwijsautoriteiten. Het toont aan dat overheden in onze partnerlanden vertrouwen hebben in de expertise van VVOB, sterker nog, dat ze geloven in de constructieve houding van VVOB om samen aan de slag te gaan.

Daarom geeft VVOB in dit jaarverslag het woord aan haar partners. Ze getuigen over de veranderingen die hun samenwerking met VVOB het afgelopen jaar heeft verwezenlijkt.

Deze getuigenissen maken duidelijk dat VVOB samen met haar partners zeer concrete resultaten boekt om het recht op kwaliteitsvol onderwijs te realiseren. En dat valt op. Zo besliste de Belgische overheid om de programma's van VVOB de komende vijf jaar opnieuw financieel te ondersteunen. Ook andere donoren doen dat in toenemende mate. Het afgelopen jaar ontving VVOB in Zuid-Afrika en Suriname bijkomende financiering van de Europese Unie, en ook ELMA Foundation breidde haar financiële steun aan VVOB uit in Zambia en Rwanda.

Ik wil van deze gelegenheid ook gebruik maken om onze eigen medewerkers te bedanken. Samen met ons netwerk van expertisepartners zorgen zij er elke dag opnieuw voor dat deze fondsen effectief worden ingezet om kinderen dat te geven waar ze recht op hebben: kwaliteitsvol onderwijs.

Sven Rooms
Programmadirecteur

VVOB als bruggenbouwer

Micheline Scheys stond tot maart 2017 zeven jaar lang aan het hoofd van het Vlaams Departement Onderwijs en Vorming. Als secretaris-generaal genoot ze van een uniek helikopterzicht op het reilen en zeilen van de Vlaamse onderwijsinstellingen. Een aantal van deze organisaties heeft een internationale dimensie dankzij hun structureel partnerschap met VVOB. Een absolute meerwaarde, zo vindt mevrouw Scheys.

Partnerschappen voor impact

"VVOB heeft ongeveer 150 mensen in dienst, verspreid over negen landen. In dit jaarrapport is het eens te meer duidelijk dat hun projecten ambitieus zijn. Om die ook haalbaar te maken, sluit VVOB partnerschappen af met Vlaamse hogescholen, pedagogische begeleidingsdiensten en instanties die deel uitmaken van het beleidsdomein Onderwijs en Vorming. Die organisaties lenen medewerkers voor een korte tijd uit aan de lokale VVOB-kantoren om hun capaciteitsopbouwende trajecten te versterken. Zo ging een duo van Katholiek Onderwijs Vlaanderen mee sleutelen aan het nieuw Surinaams nascholingsbeleid, leverde de Karel de Grote Hogeschool expertise voor de hervorming van de Cambodjaanse lerarenopleiding en schaduwde een Vlaamse onderwijsinspecteur zijn Congolese tegenhangers op schoolbezoeken in Kisantu."

Universele onderwijsuitdagingen

"Het antwoord op de vraag 'Wat is kwaliteitsvol onderwijs?' is sterk afhankelijk van de context van een land. Internationale uitwisselingen zoals VVOB ze organiseert, brengen zowel de Vlaamse als de buitenlandse partners op ideeën die op het eerste zicht niet vanzelfsprekend zijn. Dat de Vlaamse partners van VVOB veel te bieden hebben aan het Zuiden op vlak van bijvoorbeeld kleuteronderwijs of wiskunde staat buiten kijf. Maar de Vlaamse medewerkers komen na zo'n zending ook steeds met een verfriste blik terug. In Vlaanderen worstelen we met vraagstukken rond gelijke onderwijskansen, maar de partnerlanden van VVOB werken daar al decennialang aan: Zuid-Afrika rond inclusief onderwijs, Vietnam rond ouderbetrokkenheid, Zambia rond brede scholen, noem maar op. Onderwijspraktijken uit het Zuiden kunnen ons inspireren tot een oplossing voor vergelijkbare uitdagingen in het Vlaamse onderwijs."

Overkoepelende
ondersteuning:

DR Congo:
18

Rwanda:
8 12

Zambia:
1 2 3 9 10 12

Zimbabwe:
1 4 6 12

Zuid-Afrika:
12 17

Cambodja:
1 2 7 14 16

Vietnam:
1 3 12

eNSPIRED is de nieuwe roepnaam van het programma rond gelijke onderwijskansen (2014-2016). VVOB zet haar rol als bruggenbouwer tussen Noord en Zuid verder door onderwijspraktijken uit haar partnerlanden te introduceren in Vlaanderen. Zo worden Vlaamse onderwijsactoren geïnspireerd over hoe werken aan gelijke onderwijskansen en omgaan met diversiteit in Vlaanderen anders kan. Op het nieuwe digitale platform www.eNSPIRED.net vind je deze inspirerende onderwijspraktijken terug. Het programma wordt gefinancierd door de Belgische overheid.

België

Voorvechters van kwaliteitsvol onderwijs samenbrengen

Educaid.be, het Belgisch platform voor onderwijs en ontwikkelingssamenwerking, versterkt de capaciteit en expertise van haar leden – een 45-tal organisaties – door in te zetten op informatie- en kennisuitwisseling en op samenwerking en synergie. Daarnaast ondersteunt Educaid.be het Belgisch beleid rond onderwijs en ontwikkelingssamenwerking. De jaarlijkse conferentie van het platform voedt de discussie over onderwijs- en ontwikkelingsvraagstukken door een podium te bieden aan academici en onderzoekers, beleidsmakers en actoren van over de hele wereld. De activiteiten van Educaid.be worden gefinancierd door de Belgische overheid.

Als platform voor Belgische ontwikkelingsactoren die rond onderwijs werken, organiseert Educaid.be jaarlijks een conferentie rond een centraal thema. De conferentie van 2016 ging over 'Inclusief en gelijkwaardig kwaliteitsvol onderwijs voor allen – een universele agenda implementeren'.

Mevrouw Katarzyna Kubacka, onderzoeksmedewerker voor het *Global Education Monitoring (GEM) Report* bij UNESCO, was een van de hoofdsprekers van de conferentie.

Internationale pool

"Ik was verheugd dat ik uitgenodigd werd voor de conferentie van Educaid.be vorig jaar om de resultaten te presenteren van het GEM Report 2016 'Creating Sustainable Futures for All' en de GEMR 2016 Gender Review. De aanwezige beleidsmakers, middenveldorganisaties, docenten en studenten vormden een internationale pool van experts en praktijkmensen die een passie delen voor kwaliteitsvol onderwijs voor iedereen. Ik had me geen beter publiek voor betekenisvolle interactie kunnen voorstellen."

“Na mijn presentatie gingen we in discussie met de deelnemers over hoe we stappen vooruit kunnen zetten om de Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen tegen 2030 te behalen. We hebben het ook gehad over hoe onderwijs verband houdt met andere belangrijke doelen van de duurzame ontwikkelingsagenda zoals het milieu, vrede, welvaart en gelijkheid. Het publiek was vooral geïnteresseerd in hoe onderwijs kan bijdragen tot gendergelijkheid. Ik nam graag deel aan die discussie, omdat het een onderwerp is dat me heel nauw aan het hart ligt. Ik was ook geïnteresseerd om van leerkrachten te horen hoe ze de bevindingen van het GEM Report en de Gender Review kunnen gebruiken om hun onderwijspraktijk te verrijken. Ik heb bijvoorbeeld met een pedagoog gesproken over het belang van het vermijden van genderstereotiepe rollen bij voorbeelden in de klas, zoals ‘vrouwelijke verpleegkundigen’ en ‘mannelijke artsen’.”

Verantwoording in onderwijs

“Ik was niet alleen een spreker op de conferentie, ik was ook een deelnemer die ernaar uitkeek om van de ervaringen van anderen te leren. In de namiddag nam ik deel aan de breakout sessie over het meten van resultaten in het onderwijs, en we gingen in een kleinere setting dieper in op de uitdagingen van het monitoren van leren, vooral in lage-inkomenslanden.”

“Maar er was nog een ander onderwerp dat mijn aandacht trok. Meer dan eens heb ik gesprekken gevoerd met collega's over verantwoording in het onderwijs, wat de focus is van het GEM Report van 2017. Wie moet verantwoordelijk gesteld worden voor welke aspecten van een onderwijssysteem? Hoe kunnen scholen door gemeenschappen ter verantwoording worden geroepen? En hoe

kan een gemeenschap leerresultaten mee verbeteren? De antwoorden op deze vragen zijn van groot belang voor onderwijs-systemen over de hele wereld, omdat ze de rol van studenten, ouders, leerkrachten, scholen, overheden, middenveldorganisaties, internationale organisaties en andere actoren die betrokken zijn bij het onderwijs kritisch onderzoeken. Misschien zou Educaid.be dit kunnen overwegen als thema van een volgende conferentie?”

Lobbyen voor wat werkt

“De eerste keer dat ik de resultaten van het GEM Report 2016 presenteerde, was op de Educaid.be-conferentie. Voor mij was het dus een speciale ervaring op persoonlijk vlak. Maar natuurlijk was ik ook geïnspireerd op professioneel vlak. Ik vond de formule schitterend: interessante, wezenlijke algemene sessies in de voormiddag werden aangevuld met meer diepgaande breakouts in de namiddag. Ik luisterde naar uiteenlopende standpunten die allemaal nuttig waren voor mij om mee te nemen naar UNESCO voor het GEM Report van 2017.”

“Internationale platformen zoals Educaid.be verbinden verschillende actoren die aan dezelfde kwesties werken, maar in andere rollen of in verschillende contexten. Dat stimuleert dialoog over beleid en geleerde lessen, en ook samenwerking in onderzoek en het delen van goede praktijken. Samen kunnen de leden van Educaid.be breed gedeelde beschouwingen verzamelen over wat werkt voor kwaliteitsvol onderwijs, en dat gebruiken om overheden te beïnvloeden op het vlak van onderwijskwesties die echt van belang zijn voor het bereiken van de Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen.”

Vlaanderen

“Een scholenband is geen luxeproject”

5.000
*Leerlingen
in Vlaanderen*

5.000
*Leerlingen
in het Zuiden*

Stedelijke basisschool De Vlinderboom in Borgerhout startte in 2012 een scholenband met basisschool Zawia Si Bachir in Marokko. Sinds 2016 bouwen ze die scholenband verder uit onder de vleugels van VVOB. Mevrouw Samira Azeroual is beleidsondersteuner in De Vlinderboom en stond mee aan de wieg van het partnerschap.

Identiteitserkenning

“Een scholenband is geen luxeproject. Je kan in de klas praten over diversiteit en andere culturen, maar dat is niet hetzelfde als echt in contact staan met een school elders. We hebben ook een aantal doelen rond wereldoriëntatie die aansluiten bij de scholenband: het leren over het ‘ik’ en ‘de ander’, in de breedste zin.”

Het Scholenbandenprogramma, gefinancierd door de Vlaamse overheid, ondersteunt de uitwisseling en samenwerking tussen kleuter-, lagere en secundaire scholen in Vlaanderen en in het Zuiden. Leerkrachten en leerlingen stellen zo de beeldvorming over elkaar bij, ontwikkelen interculturele competenties, voelen zich verbonden en stellen zich solidair op met het Zuiden. VVOB biedt de scholen begeleiding aan op maat, financiële steun, vorming, handleidingen, een website, nieuwsbrieven en ondersteuning via stages.

Delegatie van de Marokkaanse partnerschool op bezoek bij De Vlinderboom in Borgerhout

“Wij vonden Marokko een vanzelfsprekende keuze omdat zeker 30 à 35 procent van onze leerlingen een Marokkaanse achtergrond heeft. Ook al gaat het over de tweede of derde generatie, het zit in hun identiteit. We zien dat de Marokkaanse ouders meer betrokkenheid tonen dankzij die erkenning. Er is geen drempel meer, de school staat open voor hun achtergrond. En omdat de scholenband een opstap is om een brede waaier aan andere culturen te verwelkomen in onze school, voelt elke ouder zich erkend in zijn identiteit.”

“De scholenband heeft een mooie evolutie doorgemaakt. In het begin moesten we heel veel ideeën en voorstellen aanreiken aan onze partnerschool. Nu beginnen ze hun eigen plek op te eisen. Er is nu veel meer inbreng van de Marokkaanse partnerschool: ze brengen zelf ideeën aan, qua aanpak en inhoud van de activiteiten. We zijn met het project gestart met de verwachting dat wij het dorpsschooltje in Marokko dingen zouden bijbrengen. Maar toen we bij hen op bezoek waren, hebben we gemerkt dat we zelf ook heel veel geleerd hebben van hen.”

Ervaren, zien, proeven, ruiken

“De laatste jaren hebben we geprobeerd de scholenband in te bedden in de hele schoolwerking. Dat wil zeggen dat wij, in overleg met de partnerschool, een jaarthema kiezen waar we dan in beide scholen een schooljaar lang rond werken. Bij ons staan het schoolfeest, de nieuwjaarsdrink en de activiteiten met de leerlingen allemaal in teken van dat jaarthema.”

“Een keer per jaar bezoeken we onze partnerschool en slagen we erin om telkens twee of drie nieuwe leerkrachten mee te nemen. In totaal ging een derde van de leerkrachten al naar Marokko. Leerkrachten staan daarna veel meer open om projecten op te starten in de klas op basis van wat ze daar gezien hebben. Want om te begrijpen wat zo'n scholenband is, moet je het ervaren, zien, proeven, ruiken.”

“De scholenband leeft onder de leerlingen en het bezoek van de collega's uit Marokko is een echt hoogtepunt voor hen. De leerlingen met Marokkaanse roots vinden het fantastisch als ze bezoek krijgen van leerkrachten uit het land waar ze op vakantie gaan. De andere leerlingen luisteren naar die verhalen van hun klasgenootjes en staan perplex als die Arabisch praten met de leerkrachten uit Marokko. Ik merk dat door de scholenband er ook meer respect is tussen de leerlingen.”

VVOB als steun

“Door het indienen van het actieplan van je scholenband bij VVOB krijg je een gestructureerd beeld van wat je als school kan betekenen voor elkaar. Uit de handleidingen, brochures en nieuwsbrieven van VVOB halen we onze inspiratie. De financiële ondersteuning die de scholenband mogelijk maakt, is uiteraard ook belangrijk. Net zoals de bereikbaarheid: wij weten als school dat we iemand van VVOB kunnen mailen of bellen als dat nodig is. En het feit dat er iemand van VVOB komt kijken naar onze school en interesse toont, geeft erkenning en motivatie.”

Cambodja

Ownership: de eerste stap naar duurzame verandering

De drie doelen van VVOB Cambodja's programma rond wiskunde en wetenschappen in het lager onderwijs waren: de wiskunde- en wetenschapslessen verbeteren, mentorship tijdens de lesstages van studentleerkrachten versterken en de professionele ontwikkeling van leraren verdiepen.

Meneer Row Phengse, directeur van het Provinciale Instituut voor Lerarenopleiding in Phnom Penh, was lid van het team dat de training voor lerarenopleiders rond mentorschap en feedbackvaardigheden ontwikkelde, faciliteerde en opvolgde. Als directeur was hij ook verantwoordelijk voor het inbedden van de hervormingen in zijn eigen opleidingsinstelling en voor de professionele ontwikkeling van zijn lerarenopleiders.

Totaal bereik

285.000

Lagere
schoolkinderen

Kritische reflectie

"VVOB's programma kwam tegemoet aan een reële bezorgdheid van lerarenopleiders over hun rol als mentor voor studentleerkrachten. Het feedbackproces tussen docent en student was niet reflectief genoeg: lerarenopleiders somden vaak gewoon hun opmerkingen op, zonder de student eerst te vragen wat ze er zelf van vonden. Zelfreflectie helpt de studentleerkracht nochtans om het eigen lesgeven en de eigen percepties en attitudes bij te stellen. De lerarenopleiders kregen een eenvoudig 6-stappenmodel voor effectieve feedback aangereikt van VVOB om hun rol als mentor bij te schaven."

"Mijn lerarenopleiders nemen nu een positievere houding aan tijdens de lesstages van hun studenten. Ze schenken meer aandacht en tijd aan feedback dan voorheen. Zo nemen de lerarenopleiders en studentleerkrachten de tijd om uit te wisselen over hun ervaringen. De mentoren zijn zich ook bewuster van de omgeving waarin de feedbacksessies plaatsvinden. Ze proberen de zes stappen die ze geleerd en geoefend hebben goed te volgen. We hebben nog een weg af te leggen, maar we evolueren wel in de goede richting."

Het programma rond wiskunde en wetenschappen 2014-2016 van VVOB Cambodja richtte zich op lerarenopleiders en directies van de Provinciale Instituten voor Lerarenopleiding en op de mentor-leerkrachten en directies in de lagere scholen. Het werd gefinancierd door de Belgische overheid.

Cruciale rol

“Het nieuwe feedbackproces vraagt meer tijd en een groter engagement van de mentoren. Als de hervormingen niet gesteund worden door de directeurs en vakgroepleiders van de lerarenopleidingen, vrees ik dat de mentoren snel zullen terugvallen op hun oude gewoontes. De directie heeft dus een cruciale rol. Ons engagement, onze opvolging en continue ondersteuning van het lerarenkorps tijdens het veranderingstraject zijn cruciaal om de hervorming in stand te houden en uiteindelijk in te bedden in onze opleidingscentra.”

“In om het even welk programma is *ownership* heel belangrijk. Als lerarenopleiders en directeurs het programma zouden afschrijven als een van de zoveel internationale ngo-projecten, zal het niet duurzaam zijn. Zij moeten voelen én aannemen dat het hun programma is. Meer nog, ik ben er sterk van overtuigd dat alle hervormingen geïntegreerd moeten worden in het curriculum van de lerarenopleiding. Zo zullen de verbeteringen ook ten goede komen van de volgende generaties lagere schoolleerkrachten.”

Bouwen aan een mooie toekomst

“Als ik enkele jaren in de toekomst kijk, dan ziet het lager onderwijs in Cambodja er helemaal anders uit. Zowel de leraren als de leerlingen zullen gebaat zijn bij de grondige curriculumhervormingen die nu plaatsvinden. We hebben al een eerste duidelijke verandering gezien na de invoering van het strikte beleid rond spieken op het nationale examen in het twaalfde jaar. Zo lagen de scores op het toelatingsexamen voor de lerarenopleiding hoger. De laatste nieuwe lichting studentleerkrachten startte alvast met sterkere capaciteiten aan de opleiding.”

“Ik ben tevreden met de hervormingen die onze minister heeft ingezet! Vooral de scherpere focus op effectief schoolmanagement zal bijdragen aan de kwaliteit van het onderwijs. Maar er moet in de komende vier jaar ook verder ingezet worden op de capaciteiten van de leerkracht. We houden daarbij steeds het einddoel voor ogen: de leerervaring en leeruitkomsten van kinderen optimaliseren. Elke leerkracht moet daarom blijven investeren in goede lesplannen met effectieve methodologieën en leermiddelen. VVOB's technische ondersteuning doorheen dit traject blijft een grote meerwaarde.”

Studentleerkrachten maken samen een lesvoorbereiding op basis van de feedback van hun mentor

DR Congo

Van werkzoekende tot werkgever

In haar programma van 2014-2016 ondersteunde VVOB DR Congo de versterking van het technisch en beroepslandbouwonderwijs in de Democratische Republiek Congo. De Inspectiedienst van het Congolese ministerie van Onderwijs bood zijn expertise en steun aan tijdens het proces. Ook al is het programma afgelopen, de impact ervan blijft duidelijk zichtbaar.

VVOB had een ontmoeting met meneer Michel Djamba, hoofd van de nationale Inspectiedienst, die het partnerschap tussen het Congolese ministerie van Onderwijs en VVOB op prijs stelt. De inspecteur-generaal vat de essentie van de samenwerking samen als volgt: een kwaliteitsvol partnerschap en een relevant programma voor de reële noden van het land.

Het programma 2014-2016 van VVOB in DR Congo was gericht op verbetering van de kwaliteit van technisch en beroepslandbouwonderwijs. Het programma versterkte inspecteurs om schoolleiders en leerkrachten te trainen. Zo konden deze laatsten hun leerlingen relevante vaardigheden laten ontwikkelen. Ter wille van de efficiëntie en de effectiviteit hebben de partners, in overleg met VVOB, ervoor gekozen om het programma in drie onderwijsprovincies te implementeren: Oost-Kinshasa, Kwilu en Kongo Centraal II. Het was gefinancierd door de Belgische overheid.

Totaal bereik

90.000
*Leerlingen in het
landbouwonderwijs*

Inspecteurs reflecteren over gender, milieu en schoolleiderschap

Voortouw

“VVOB’s programma van 2014-2016 was een daadkrachtig antwoord op specifieke zwaktes in het landbouwonderwijssysteem van Congo. Vóór het programma van start ging, gebruikten we nog oude schoolboeken en curricula die dateerden van de tijd waarin onderwijs voor het eerst werd georganiseerd in ons land. Deze situatie was nefast voor de kwaliteit van leren, en een doorn in het oog van het onderwijssysteem.”

“Alle pedagogische actoren in het onderwijsveld maakten van bij de start deel uit van het VVOB-programma. Inspecteurs van zowel nationaal als provinciaal niveau, schooldirecties (prefecten) en leerkrachten namen het voortouw in de uitvoering ervan. Dankzij deze samenwerking hebben we alle programmadoelstellingen met succes behaald. Bovendien hebben lokale actoren zich de aanpak en de resultaten van het programma eigen gemaakt. Dit is het beste bewijs dat het programma beantwoordde aan een prangende behoefte.”

Zichtbare verbetering

“De samenwerking met VVOB heeft ons in staat gesteld om de programma’s van het ministerie aan te passen aan nieuwe landbouwkundige ontwikkelingen en wetenschappelijke vernieuwingen. Wat voor mij het meest zichtbaar is? Verbeteringen in pedagogische competenties, meer zin voor ondernemerschap, sterkere link met de arbeidsmarkt en meer aandacht voor gen-

der op school. Leerlingen genieten ook van betere mentoring en ontwikkelen vaardigheden die relevanter en nuttiger zijn in de realiteit. Vandaag creëren jongeren die van de pilootlandbouwscholen afstuderen jobs in plaats van werkzoekende te worden. Ze zijn beter in staat in te spelen op de noden en opportuniteiten van de lokale economie.”

Investeren in duurzaamheid

“Het grote succes van dit programma, en dus de voornaamste reden voor onze oprechte waardering voor VVOB, is de versterkte capaciteit van onze onderwijsinspecteurs. VVOB’s aanpak om samen te werken met sleutelfiguren van het onderwijssysteem en de overheid, mondt uit in een beter functioneren van onze onderwijsinstellingen en dus in een betere dienstverlening. We zijn zeer tevreden met de aanzienlijke veranderingen in de pilootlandbouwscholen, en met hoe deze verbeteringen geëvalueerd werden. Het lijkt geen twijfel dat onze inspecteurs, schooldirecties en leerkrachten nieuwe kennis, vaardigheden en houdingen ontwikkeld hebben. Zo kunnen zij op hun beurt het leerproces van onze toekomstige landbouwkundigen beter begeleiden.”

“Vanuit de Inspectiedienst engageren we ons om te investeren in de duurzaamheid van de resultaten. Maar we hopen ook dat VVOB bereid blijft om onze inspanningen te ondersteunen in de andere provincies van ons uitgestrekte land.”

Ecuador

Bouwen aan een duurzame toekomst

In april 2016 werd Ecuador opgeschrikt door een hevige aardbeving die het leven kostte aan minstens 673 mensen, een van de ergste natuurrampen in het land. Ongeveer de helft van de slachtoffers viel in Manabí, een provincie waar VVOB Ecuador werkzaam is.

Het programma van 2014-2016 van VVOB Ecuador rond institutionele capaciteitsontwikkeling van het technisch onderwijs versterkte partnerorganisaties actief in de professionele ontwikkeling van leerkrachten en schoolleiders. Het programma bracht ook onderwijs en de arbeidsmarkt dicht bij elkaar door partnerschappen tussen scholen en de privésector aan te moedigen. Het partnerschap met Ideal Alambrec Bekaert is daar een succesvol voorbeeld van. Het programma werd gefinancierd door de Belgische overheid.

In 2016 ontving VVOB ook steun voor activiteiten in Ecuador van:

- Het Ecuadoraanse ministerie van Onderwijs, voor de herformulering van de curricula voor het technisch onderwijs;
- de Schneider Electric Foundation, voor didactische kits en een technische opleiding voor leerkrachten;
- VECO Andino, voor de sensibilisering van leerlingen in het technisch onderwijs rond de organische *Fino de Aroma* cacaosector.

“Het is intriëst dat dat deze tragedie eigenlijk vermeden had kunnen worden”, zegt mevrouw Tammy Caamaño, commercieel manager bij Ideal Alambrec Bekaert (IAB), een van de bedrijven die werkt aan de bouw van sociale woningen in Manabí na de aardbeving. “Bijna 70 procent van de bouwprocessen in Ecuador gebeurt informeel, zonder de bouwnormen in acht te nemen. De meeste doden vielen omdat mensen bedolven werden onder ingestorte gebouwen.”

Toekomstgerichte oplossingen

VVOB contacteerde IAB om samen met het onderwijsministerie van Ecuador een zevende jaar technisch onderwijs te organiseren in twee pilootscholen in Manabí, dat later kan uitmonden in een driejarige TSO-opleiding Bouw. “Deze aanpak spreekt ons erg aan”, vertelt mevrouw Caamaño. “Het project ondersteunt niet alleen de onmiddellijke heropbouw in het rampgebied na de aardbeving, maar biedt ook een langetermijnoplossing die leidt tot kwaliteitsvol technisch onderwijs in goede bouwpraktijken. Op deze manier draagt het project bij tot de veiligheid van de gemeenschap. We willen de technische kwaliteit van de bouwprocessen verbeteren en de bevolking bewust maken van de rampzalige gevolgen van het negeren van voorschriften voor aardbevingsbestendig bouwen. We zorgen zo ook voor de integratie van een nieuwe generatie bekwame professionals in de economie.”

Betekenisvolle alliantie

Twee TSO-scholen, twee vakleerkrachten en 48 studenten onder wie acht jonge vrouwen: dit zijn de sleutelfiguren van het project. Mevrouw Caamaño: "Dit is een erg ambitieus project en we hebben al veel lessen getrokken uit de eerste fase. Het is voor ons bedrijf de eerste keer dat we een dergelijke uitdaging aangaan, maar de onderwijsexpertise van VVOB boezemt ons vertrouwen in dat de resultaten en impact zullen behaald worden."

Over de duurzaamheid van het project zegt mevrouw Caamaño dat een duidelijke focus en heldere doelen op middellange en lange termijn van belang zijn, naast de verwachte resultaten: "Voor een bedrijf als IAB is het leveren van middelen in het kader van maatschappelijk verantwoord ondernemen - of het nu gaat over financiering, tijd of kennis - niet alleen een kwestie van ondersteuning bieden aan lokale gemeenschappen en zorgen voor relevante opleidingen voor jongeren. Door het aantal goed opgeleide jongeren op de arbeidsmarkt te vergroten, kunnen wij ook onze positie als bedrijf versterken."

Duurzame structuren

Mevrouw Caamaño is erg onder de indruk van het enthousiasme en de inzet die de leerlingen tonen: "Voor mij is het heel waardevol geweest om te luisteren naar jongeren over hun toekomstperspectieven in de bouwsector."

"Veel bouwbedrijven hebben trouwens genereus toegezegd om als mentor op te treden voor de studenten tijdens hun stage. Deze mentoring zorgt voor een bijkomende externe kwaliteitsevaluatie in de bouwbedrijven: leerlingen gaan naar de werven uitgerust met theoretische kennis en een leergierige blik. Zo kunnen ze bepaalde zaken in de bouwprocessen opmerken die verbeterd zouden kunnen worden. De discussies tussen bouwbedrijven, werknemers, leerkrachten en studenten over het verbeteren van deze technische aspecten versterken nog maar eens de begeleiding waar studenten van kunnen genieten op stage. Voor een bedrijf met zo'n lange geschiedenis als dat van ons heeft dit project nieuwe groeiperspectieven blootgelegd, zeker gezien het belang dat we hechten aan veiligheid. Een andere toegevoegde waarde is het diploma dat de student krijgt. SETEC (Technisch Secretariaat voor de Nationale Kwalificatie en Vormingssysteem) zal dat diploma erkennen, waardoor het geldig zal zijn in heel Ecuador."

Totaal bereik

164.000

Leerlingen in het technisch onderwijs

Leerlingen aan het werk tijdens hun praktische opleiding Bouw

Onderwijsambtenaar Nadine Umurerwa (midden) krijgt een rondleiding op de school van directeur Assumpta Yakaragiye (rechts)

Rwanda

“Professionele leernetwerken verbeteren mijn dagelijks werk”

VVOB Rwanda en haar partners ondersteunen schooldirecties in hun professionele ontwikkeling. Schoolleiders worden getraind in effectief schoolleiderschap en komen samen in professionele leernetwerken (PLN's). Door kennis en ervaringen uit te wisselen over schoolzaken in die leernetwerken leren ze van elkaar en verbeteren ze hun leiderschapsvaardigheden.

Mevrouw Nadine Umurerwa is de onderwijsambtenaar in sector Rugendabari. Zij coacht het PLN voor schooldirecties in haar sector.

Mevrouw Assumpta Yakaragiye is de directeur van lagere school Rugendabari. Zij neemt sinds 2015 deel aan de PLN's. Een dubbelinterview.

Het LOPE-programma (2014-2016) richtte zich op het verbeteren van de kwaliteit van het lager onderwijs in Rwanda. Het was een samenwerking tussen het ministerie van Onderwijs, *Rwanda Education Board*, *University of Rwanda – College of Education* en VVOB Rwanda. LOPE richtte zich op het promoten van effectief schoolleiderschap en het voorbereiden van toekomstige leerkrachten in het lager onderwijs in een leerlinggerichte pedagogie. Het programma werd gefinancierd door de Belgische overheid.

Daarnaast heeft VVOB Rwanda expertise verleend aan BTC bij de hervorming van het ondersteunings- en begeleidingssysteem voor lerarenopleidingen in Uganda.

Totaal bereik

1.450.000
Lagere
schoolkinderen

Moeilijkheden en ervaringen delen

Mevrouw Umurerwa: “Als onderwijsambtenaar coördineer ik onderwijsactiviteiten op sectorniveau. Ik inspecteer en ondersteun directies in het aanbieden van kwaliteitsvol onderwijs. Ik volgde een training van VVOB en haar partners over het faciliteren van PLN's. Deze training hielp mij om bijeenkomsten van directies daadkrachtig te leiden. Ik leerde ook de dagdagelijkse moeilijkheden van de deelnemers te analyseren en hen vervolgens aan te moedigen om hun ervaringen in groep te delen. De uitdagingen zijn meestal herkenbaar voor alle schoolleiders in de groep, en ze kunnen onderling mogelijke oplossingen aanreiken aan elkaar. Zo staan de directies sterk in hun schoenen bij het oplossen van problemen in hun school en kunnen ze tegelijkertijd hun leiderschapsvaardigheden verbeteren.”

Mevrouw Yakaragiye: “In een PLN-sessie identificeren en analyseren we een gemeenschappelijk probleem, zoeken we naar de oorzaken die aan de basis liggen en eindigen we met mogelijke oplossingen om in onze school door te voeren. Omdat alle deelnemers de onderwerpen van de leernetwerksessies samen kiezen, zijn we zeker dat de belangrijkste en meest voorkomende problemen aan bod komen. Na zo'n sessie ga ik terug naar mijn school en pas ik deze oplossingen samen met mijn leerkrachten aan aan de context van onze school, en zoeken we samen naar implementatiestrategieën.”

Schooluitval tegengaan met PLN's

Mevrouw Yakaragiye: “De belangrijkste problemen in mijn school zijn lage leerresultaten en hoge schooluitval. In het PLN leerde ik een nieuwe aanpak om leerlingen terug op school te krijgen. Vroeger stuurde ik brieven naar de ouders, maar nu weet ik dat het beter is om de lokale overheid te betrekken.”

Mevrouw Umurerwa: “De lokale overheid en de verschillende scholen in de sector startten een campagne om schooluitval tegen te gaan. Samen deden ze huisbezoeken om elke afwezige leerling te bereiken.”

Mevrouw Yakaragiye: “We bezochten leerlingen om de redenen voor hun afwezigheid te bespreken. Samen met de ouders en de lokale overheid zochten we naar oplossingen zodat de kinderen terug naar school konden. We hielden de afwezigheden van onze leerlingen nu beter bij zodat we kunnen optreden vóór een leerling afhaakt. Leerkrachten noteren de aanwezigheden elke ochtend. Als een leerling afwezig is, moet hij of zij zich de volgende dag bij mij melden. Voordat de PLN-sessies van start gingen, wist ik niet welke leerlingen afwezig waren, of wat hun thuissituatie was. Nu beschik ik over de nodige gegevens en is er een goede opvolging.”

De praktijk verbeteren

Mevrouw Umurerwa: “Voor ik de training over PLN's kreeg, gedroeg ik me als de inspecteur van de schooldirecties. Tijdens bijeenkomsten vertelde ik hen wat ze wel en niet moesten doen. Maar nu nemen de schoolleiders actief deel aan de vergaderingen, en trekken we samen conclusies. Ook onderling hebben de schoolleiders een goede relatie. Ze vertrouwen elkaar.”

Mevrouw Yakaragiye: “Door het leernetwerk zijn mijn dagdagelijkse praktijk en mijn schoolleiderschapsvaardigheden verbeterd. Ik gebruik bijvoorbeeld zelf PLN-technieken tijdens vergaderingen met leerkrachten. Op een meer persoonlijk niveau had ik voordien moeite met het schrijven van maandelijkse rapporten. In het PLN leerde ik schooldata beter verzamelen en beheren voor zelfevaluatie. Ik heb meer inzicht in hoe ik best het schoolbudget en het actieplan voor de school kan voorbereiden. Ik hoop dat zo'n professionele leernetwerken alle scholen in Rwanda zullen bereiken.”

Schoolleiders in een PLN-sessie

Suriname

De kracht van VVOB: oog voor context

Totaal bereik

12.400

*Alle leerlingen
in het lager
beroepsonderwijs*

Uit een bevraging bij de Surinaamse leerkrachten van het lager beroepsonderwijs (LBO) bleek dat er een sterke nood is aan een goede begeleiding van startende leerkrachten. Of zoals een van de starters het verwoordt: "Je eerste dag in het LBO, dat is alsof je voor de haaien wordt gegooid. En dan is het *sushi-time!*"

Reden genoeg voor VVOB Suriname om samen met het Onderdirectoraat Beroepsonderwijs (ODB) van het Ministerie van Onderwijs, Wetenschap en Cultuur van Suriname een beleid uit te werken rond de aanvangsbegeleiding van startende leerkrachten. Centraal daarbij staat de vorming van een vijftigtal ervaren leerkrachten om in hun school een nieuwe rol als mentor op te nemen. Meneer Ashokkoemar Rambali, onderdirecteur van het Onderdirectoraat Beroepsonderwijs, geeft toelichting bij dit traject.

Sinds 2014 ondersteunt VVOB Suriname alle 54 scholen van het lager beroepsonderwijs (LBO) in Suriname. VVOB Suriname zet in op de capaciteitsontwikkeling van de meest relevante instanties voor deze scholen. Zo worden de toekomstige leerkrachten via de initiële lerarenopleiding versterkt, de startende leerkrachten via aanvangsbegeleiding en alle LBO-leerkrachten via het nascholingscentrum. En met de invoering van schoolbrede inspectie zorgt het programma ook voor duurzame kwaliteitsbewaking. Het programma wordt gefinancierd door de Belgische overheid.

Een mentor begeleidt een startende leerkracht op een van de 54 LBO-scholen van Suriname

Eyeopener

“Vanaf het begin was er een prettige samenwerking tussen ODB en VVOB, waarbij we door goede discussies steeds dichterbij elkaar kwamen met ideeën over hoe dit traject op te zetten en uit te voeren. Dat is de kracht van VVOB. Er wordt kennis van buitenaf ingebracht, maar er is ook oog voor wat kan binnen onze context. Er werd ons niets opgelegd.”

“VVOB startte met een brede bevraging van LBO-leerkrachten aan het begin van het programma. Dit heeft onze ogen geopend en enkele zwakke plekken blootgelegd. In die bevraging bleek namelijk dat veel startende leerkrachten op het LBO worstelen met een aantal uitdagingen, zoals het omgaan met ongewenst gedrag van leerlingen. Ze bleken het lastig te vinden hun vragen te stellen aan de coördinatoren van het ODB. Daarbij komt kijken dat de coördinatoren er speciaal zijn voor het ondersteunen van de leerkrachten binnen hun vakgebied, waardoor vooral vakinhoudelijke vragen bij hen terechtkomen, maar vragen rond bijvoorbeeld klasmanagement veel minder. Ook denk ik dat de starter een bepaalde afstand ervaart in de relatie met de coördinator van het ODB omdat ze geen directe collega's zijn.”

De kracht van een mentor

“Het was voor ons belangrijk de LBO-scholen de tools te geven om zelf hun startende leerkrachten op te vangen en te begeleiden. Zo versterken we de scholen op een duurzame manier. Mentoren, dat leek de beste oplossing. We zagen de mentor als een collega van de starter, een teamspeler, iemand die het gevoel geeft van ‘wij gaan samen voor positieve resultaten binnen onze school’. Dat was het belangrijkste. Ook wilden we graag dat het mensen waren die uit hun ervaring konden putten om de starter

bij te staan, maar die ook bereid waren te leren van de starter. Een startende leerkracht kan namelijk ook inzichten bieden die verfrissend zijn en binnen de school gebruikt kunnen worden. Het prettige is dat het profiel van de mentor zoals voorgesteld door VVOB en onze Vlaamse partner Arteveldehogeschool Gent goed aansloot bij de Surinaamse context.”

“We hebben de scholen geïnformeerd en hen voorzien van het profiel, waarna zij zelf potentiële mentoren voor de training mochten voordragen. We vonden het belangrijk dat het schoolteam achter de keuze voor de mentor staat. De mentor moet namelijk met iedereen kunnen samenwerken.”

De vruchten plukken... en blijven inspireren

“Aanvangsbegeleiding is nieuw in Suriname, daarom stelden we het enorm op prijs dat een delegatie van het beroepsonderwijs de mogelijkheid kreeg op werkbezoek te gaan naar Vlaanderen. Er was ruimte om zich vertrouwd te maken met diverse topics, waaronder aanvangsbegeleiding. Al in Vlaanderen dachten de delegatieleden na over hoe het geleerde uit te voeren in de Surinaamse context. Tot vandaag plukken we de vruchten hiervan. Je praat namelijk vanuit wat je zelf hebt gezien, waardoor het je meer eigen is.”

“Dit werkbezoek en de samenwerking met VVOB heeft niet alleen een positieve impact gehad op de aanvangsbegeleiding, maar ook op andere vlakken binnen het beroepsonderwijs. Wij zijn zaken anders gaan aanpakken en merken dat andere afdelingen binnen het ministerie van ons leren en ook bepaalde nieuwe werkwijzen toepassen.”

Vietnam

Elementen voor een geslaagde transitie

In 2014 introduceerde VVOB Vietnam een veelomvattende benadering voor een succesvolle overgang van kleuter- naar lager onderwijs in vier provincies. Dankzij nauwe samenwerking met diverse onderwijsstakeholders versterkte het programma de competenties van onderwijsambtenaren op provinciaal en districtsniveau, schoolleiders, kleuterleerkrachten en ouders om het probleem van transitie aan te pakken. Dit is een cruciale periode met een grote impact op de toekomstige leerresultaten van kinderen.

Meneer Nguyen Tan Tu (Provinciaal Departement van Onderwijs en Vorming (DOET)), hoofd Afdeling Lager Onderwijs en mevrouw Nguyen Thi Lien (Vietnamese Vrouwenunie (VWU)), hoofd Afdeling Propaganda, beiden uit de provincie Quang Nam, delen hun ervaringen met het programma.

Het kleuteronderwijsprogramma van VVOB Vietnam liep van 1 januari 2014 tot en met 31 december 2016. De focus lag op actief lesgeven en leren, gender, en de overgang van kleuter- naar lager onderwijs. VVOB Vietnam werkte samen met operationele partners op nationaal niveau, het Departement van Leerkrachten en Onderwijsbeheerders en de Vietnamese Vrouwenunie. Op provinciaal niveau waren de Departementen van Onderwijs en Training, de Lerarenopleidingen en de Vrouwenunie betrokken in provincies Thai Nguyen, Quang Nam, Nghe An and Quang Ngai. Het programma werd gefinancierd door de Belgische overheid.

Education for Development/Kansen voor Kinderen verleende in 2016 ook haar steun aan VVOB in Vietnam voor een actieonderzoek rond het welbevinden en de betrokkenheid van kwetsbare kleuters.

Totaal bereik

300.000
Kinderen in het
kleuteronderwijs

540.000
Lagere
schoolkinderen

In het voordeel van alle kinderen

Meneer Nguyen Tan Tu: “Sterkere schoolleiders en de invoering van het thema van transitie in de officiële richtlijnen van DOET aan scholen leidden tot belangrijke veranderingen op schoolniveau. Schoolleiders zijn zich bewuster van het belang van een positieve transitie en zijn nu in staat om kwalitatieve ondersteuning te bieden tijdens het proces. Ze ontwikkelen, implementeren en beoordelen schoolplannen die erop gericht zijn kinderen te ondersteunen tijdens de transitieperiode. Het programma bouwde eveneens aan een nauwere samenwerking tussen kleuter- en lagere scholen. Zo bezoeken kleuters de lagere school en worden gezamenlijke leermomenten en klasobservaties voor leerkrachten uit beide onderwijsniveaus opgezet. Hierdoor leren de leerkrachten elkaars werk kennen en begrijpen. In het belang van de ontwikkeling van alle kinderen kunnen ze hun onderwijs- en leermethoden aan elkaar aanpassen. Ook de samenwerking tussen scholen en gezinnen is aanzienlijk versterkt.”

Krachtige leeromgevingen

Meneer Nguyen Tan Tu: “Door de samenwerking tussen kleuter- en lagere scholen zijn leerkrachten nu beter in staat om de continuïteit tussen de twee schoolniveaus te garanderen. Het daagt leerkrachten uit om aangepaste en krachtige leeromgevingen te creëren die veilig zijn en gekenmerkt worden door rijke leer- en spelactiviteiten. Diverse lagere scholen richtten hun klaslokalen van het eerste leerjaar opnieuw in om meer in overeenstemming te zijn met wat kinderen doorgaans ervaren in de kleuterschool. Leerkrachten ontwikkelen zinvolle opdrachten die vertrekken

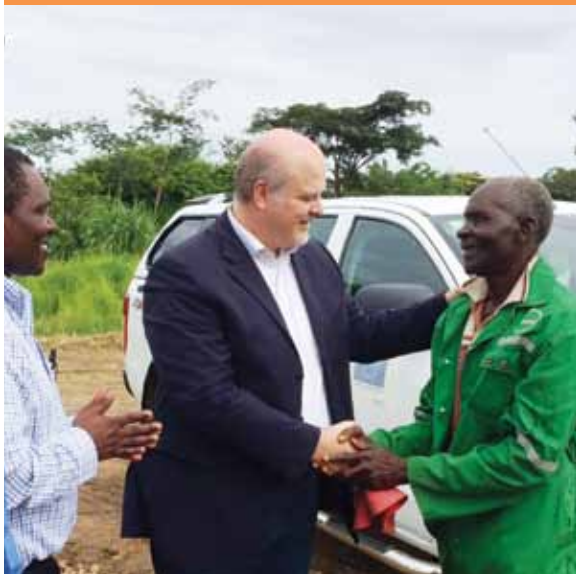
vanuit de interesses van hun leerlingen en dus aantrekkelijker zijn. Immers, voor vele jonge kinderen is de transitie van spelen naar meer intentioneel leren met handboeken en taken een hele uitdaging. Leerkrachten bieden nu ook meer steun op maat van de individuele leernoden van kinderen. In veel van onze scholen is er een zichtbare toename van goede praktijken. Deze worden momenteel gedocumenteerd en gedeeld.”

Ouderbetrokkenheid

Mevrouw Nguyen Thi Lien: “De samenwerking tussen VVOB en de Vrouwenunie heeft geleid tot veranderingen in de manier waarop ouders ondersteuning bieden aan hun kinderen tijdens de overgang van de kleuter- naar lagere school. Op provinciaal niveau organiseerden we trainingen voor onze eigen medewerkers. Zij zetten op hun beurt de discussies rond transitie verder op gemeentelijk niveau. Tijdens onze lokale bijeenkomsten maken we ouders bewust van het belang van het overgangsproces en geven we praktische tips om hun kinderen beter te ondersteunen. Zowel leerkrachten als ouders stelden positieve veranderingen vast bij hun kinderen ten gevolge van een meer proactieve rol van ouders in het proces. Soms gaat het gewoon om het stimuleren van de onafhankelijkheid van kinderen door hen thuis kleine taken te laten uitvoeren, het leerproces spelenderwijs te ondersteunen, voorleesmomenten en het communiceren met kinderen over hun dagdagelijkse ervaringen. Naast het versterken van de ouderbetrokkenheid, droeg de nauwere samenwerking tussen de Vrouwenunie en de onderwijssector ook bij tot een verbetering van de kwaliteit van het kleuteronderwijs.”

Kinderen van het eerste leerjaar in een krachtige leeromgeving

EU-ambassadeur Alessandro Mariani (midden) ontmoet Yoram Mwansa, voorzitter van school Twalubuka (rechts)

Zambia

Een goede start voor succesvol leren

Totaal bereik

143.700

*Kinderen in het
kleuteronderwijs*

577.000

*Lagere
schoolkinderen*

VVOB Zambia voert het QEECS-project uit samen met Zambia Open Community Schools (ZOCS) en het ministerie van Onderwijs in de twee districten Kitwe en Ndola in Zambia, met cofinanciering van de Europese Unie. Het project versterkt de professionele ontwikkeling van kleuterleerkrachten en leerkrachten van het eerste en tweede leerjaar. Naast professionele ontwikkeling, krijgen achttien geselecteerde gemeenschapsscholen extra ondersteuning om kansarme jonge kinderen een betere start te geven. Het project helpt deze scholen om klaslokalen te bouwen en water- en sanitaire voorzieningen te verbeteren. Lokaal gemaakte leermaterialen, die het spelenderwijs leren aanmoedigen, verrijken er nu de leeromgeving. De samenwerking tussen deze scholen en lokale autoriteiten en zorgverleners is versterkt.

De ambassadeur voor de Europese Unie in Zambia, meneer Alessandro Mariani, bezocht twee scholen, Twalubuka en Kaloko Kantanshi. Hij ontmoette de leerkrachten, schoolhoofden, ouders en - het allerbelangrijkst - de kinderen. "Na mijn bezoek schreef ik in een opwelling naar mijn medewerkers: waarom kunnen er zo geen duizenden scholen zijn in Zambia?"

Het 'QEECS'-project (Quality Early Education in Community Schools) wordt geïmplementeerd door VVOB Zambia samen met Zambia Open Community Schools (ZOCS) en met cofinanciering van de Belgische overheid en de Europese Unie voor een periode van dertig maanden, begonnen in januari 2015. Het doel van het project is om toegang tot kwaliteitsvol kleuteronderwijs te verhogen voor arme en kwetsbare kinderen in de districten Kitwe en Ndola. Dit doet VVOB Zambia door de capaciteit van leerkrachten te versterken, lokale lesmaterialen ter beschikking te stellen en infrastructuur op te zetten.

In 2016 ontving VVOB ook steun voor haar activiteiten in Zambia van:

- België, voor het programma van 2014-2016 rond kleuteronderwijs en de overgang van kleuter naar lager onderwijs;
- de EU en België, voor het ECSITE-project rond kwaliteitsvol onderwijs in gemeenschapsscholen;
- de ELMA Foundation en België, voor de verbetering van praktijkstages voor studentkleuterleerkrachten;
- UNICEF en België, voor een pilootproject rond remediëring in lagere scholen.

Moeders

“Studies tonen aan dat kleuteronderwijs cruciaal is voor de ontwikkeling van kinderen,” begint meneer Mariani, “maar tijdens mijn bezoek aan de gemeenschapsscholen besepte ik dat het project verdergaat dan alleen de onderwijsnoden van kinderen. Ouders zijn betrokken bij elke stap. Ze bouwen letterlijk mee aan de school en doen aan fondsenwerving om goed onderwijs voor hun kinderen te voorzien en de salarissen van de leerkrachten te betalen.” Betrokkenheid van de gemeenschap en strategische samenwerking zijn een belangrijk onderdeel van het QEECS-project.

De ambassadeur belicht een belangrijk genderspect van het project: “Voor moeders die willen werken om hun gezin te onderhouden, bieden de scholen een kwaliteitsvolle en nuttige oplossing. De deelname van vrouwen aan socio-economische activiteiten leidt tot verdere emancipatie.”

De kinderen eerst

Leerkrachten in de gemeenschapsscholen verdienen weinig en werken lang en hard onder moeilijke omstandigheden. Meneer Mariani bewondert hun inzet: “De leerkrachten zijn zo gemotiveerd. Ik was erg onder de indruk van Mevrouw Joyce Chongo, de kleuterleerkracht in Twalubuka. Zelfs al had ze bezoek in de klas, ze bleef gefocust op haar werk en haar aandacht ging naar de kinderen. Ze werd niet afgeleid door ons en stelde zeker de juiste prioriteiten!”

“Ook de directeur van Kaloko Kantanshi bewonder ik. Meneer David Sitali heeft een aanstekelijk optimisme en gaf me een enthousiaste rondleiding op de school. Hij was trots op de goede resultaten van de kinderen. Ik kreeg zelf de kans hun geletterdheid te testen. In een van de klassen op de lagere school vroeg ik de kinderen te raden waar ik vandaan kwam. Ik schreef ‘Europa’ op het bord en de meerderheid van de kinderen stak onmiddellijk de hand omhoog om het woord luidop te lezen. Toen ik ‘Zambia’ op het bord begon te schrijven, had de hele klas het antwoord al geraden na de tweede letter.”

Eenvoudig maar goed georganiseerd

Het bezoek aan de twee scholen heeft een blijvende indruk gemaakt op meneer Mariani: “De betrokkenheid van de ouders en de gemeenschap; de goed ingerichte klassen – eenvoudig maar georganiseerd; de kwaliteitsvolle leermaterialen, allemaal lokaal gemaakt. Al die elementen dragen bij tot de duurzaamheid van dit project.”

“Kleuteronderwijs is zo belangrijk voor een gebalanceerde ontwikkeling van kinderen, de generatie van de toekomst”, benadrukt meneer Mariani. “Ik ben erg tevreden over het werk van VVOB Zambia en ZOCS, de oudercomités, en de twee scholen die ik bezocht heb. De EU draagt bij aan de kwaliteit van achttien scholen in de Copperbelt provincie. We moeten dit zien als een pilootproject dat gelijkaardige investeringen in veel meer scholen in Zambia kan inspireren. De Zambiaanse regering, gemeenschappen, organisaties en ontwikkelingspartners kunnen dit waarmaken.”

De EU-ambassadeur met de kleuters van de gemeenschapsschool Twalubuka

Zimbabwe

Beter leren in grote klassen

Zimbabwe heeft te kampen met 'de grote klas-uitdaging'. Om dit probleem in kleuterklassen aan te pakken, werkte VVOB Zimbabwe samen met het Ministerie van Lager en Secundair Onderwijs een training uit voor leerkrachten rond gedifferentieerde leerstrategieën en klasmanagement. Leerkrachten kregen de nodige vaardigheden aangereikt om te kunnen omgaan met grote klassen en om efficiënt gebruik te maken van de klasruimte.

De training bereikte scholen in negen districten in Mashonaland East, waaronder Mudonzvo Primary School. Mudonzvo heeft twee grote kleuterklassen waarin elk gemiddeld veertig kinderen les krijgen.

Provinciaal onderwijspsycholoog van het Ministerie van Lager en Secundair Onderwijs, mevrouw Barbra Kurisa, deelt haar ervaring als medeorganisator van de training.

VVOB Zimbabwe's programma rond kleuteronderwijs en de overgang van het kleuter- naar het lager onderwijs werd gefinancierd door de Belgische overheid en liep van 2014 tot en met 2016. Het doel was om leraaropleidingen en het nationaal Departement voor Kleuteronderwijs te versterken zodat zowel student-leerkrachten als ervaren leerkrachten en schoolleiders de competenties hebben om alle leerlingen te voorzien van gelijke onderwijskansen in de kleuterschool.

Totaal bereik

360.000
Kinderen in het
kleuteronderwijs

Leerkracht demonstreert hoe ze de zaken anders aanpakt na de training rond gedifferentieerde leerstrategieën en klasmanagement

Renoveren

"In juni 2016 namen vierhonderd kleuterleerkrachten van Mashonaland East deel aan onze training over gedifferentieerde leerstrategieën en klasmanagement. Op het moment van de training had Mudonzvo Primary School geen gekwalificeerde kleuterleerkrachten in dienst. Daarom stuurde de school in de plaats hun leerkrachten lager onderwijs naar de training. Eens terug op school waren ze heel enthousiast om hun nieuwe kennis onmiddellijk om te zetten in de praktijk. En met succes."

"Tijdens een van mijn routine-inspecties van de kleuterafdeling van de Mudonzvoschool kort na de training, merkte ik inderdaad een duidelijk verschil op in de onderwijsaanpak van de leerkrachten. Zo hadden ze onder andere hun klaslokalen gereorganiseerd om meer plaats te creëren voor zinvolle leerruimtes. Langzaam maar zekerervaarden we een verbetering van het welzijn van de jonge kinderen die les kregen van deze getrainde leerkrachten."

Waarborgen van het leren

"In september van 2016 ontving de school eindelijk nieuw afgestudeerde kleuterleerkrachten van de lerarenopleidingen. De leerkrachten die getraind waren door VVOB en het ministerie organiseerden onmiddellijk een traject voor de nieuwe medewerkers om hen te laten kennismaken met de strategieën die ze had-

den geleerd. Alle kleuterleerkrachten van de school reflecteren nu met de jonge leerlingen, een lesmethode voor groepswork in grote klassen."

"Omdat de leerkrachten gedifferentieerde leerstrategieën kunnen toepassen, kunnen ze snel op de behoeften van het kind inspelen om ervoor te zorgen dat ze leren. Tijdens mijn bezoeken zie ik duidelijk dat ze nu verschillende hoeken gebruiken, zowel stille, vrije als actieve hoeken. De leerlingen mogen spelenderwijs leren, en de verdeling van de klas in verschillende activiteitsgebieden helpt de leerkrachten om de voorkeuren van de leerlingen te ontdekken. De verscheidenheid aan ruimtes nodigt de leerlingen uit om creatief te zijn en om mee te doen. Op deze manier zijn alle leerlingen zinvol bezig op hetzelfde moment. Zo vindt effectief onderwijs plaats, want er wordt rekening gehouden met het kunnen en de interesses van de leerlingen."

Oplossingen op maat

"De training was een echte *eye-opener*. Het schoolteam zoekt nu naar oplossingen op maat van de school om te kunnen omgaan met de uitdagingen van het kleuteronderwijs. Daarnaast erkent het team de nood aan meer kleurrijk materiaal omdat dat jonge leerlingen aanspreekt. Het is onze verantwoordelijkheid als schoolleiders om meer leermateriaal ter beschikking te stellen."

Meneer Ontong (links) bespreekt zijn les met een expert van Wits University

De waarde van een mentor voor wiskundeleerkrachten

Internationaal en nationaal onderzoek tonen aan dat twee op drie leerlingen in Zuid-Afrika de nodige vaardigheden voor wiskunde in de basisschool niet verwerven. VVOB Zuid-Afrika probeert hier iets aan te doen in de provincie Vrijstaat.

Zeventien wiskundeleerkrachten en vier vakbegeleiders van de districtskantoren namen vrijwillig deel aan een mentor- en observatietraject. Eén leerkracht gaf les terwijl de vakbegeleider, een andere leerkracht en een expert in mentorschap de les observeerden. Daarna bespraken ze samen de les.

Zuid-Afrika

Leerkrachten mevrouw Nthabiseng Meje (wiskundeleerkracht in Mohobo basisschool) en meneer Alton Ontong (vakverantwoordelijke in Golden Park basisschool) vertellen hoe deze ervaring hun manier van lesgeven en ook hun leerlingen heeft beïnvloed.

Het programma van 2014-2016 van VVOB Zuid-Afrika versterkt de rekenkundige vaardigheden van leerlingen in het lager onderwijs. Samen met het Departement Lager Onderwijs en de *South African Council for Educators* (SACE) werkte VVOB Zuid-Afrika aan de professionalisering van leerkrachten en schoolleiders. In de provincie Vrijstaat werkte VVOB Zuid-Afrika ook rond schoolleiderschap, rekenonderwijs en monitoring en evaluatie. Het programma werd gefinancierd door de Belgische overheid.

Hiernaast verleende de EU in 2016 ook haar steun aan VVOB in Zuid-Afrika voor een project rond inclusief onderwijs.

Totaal bereik

350.000

Lagere
schoolkinderen

Veilige klas

Meneer Ontong: "Ik ben vakverantwoordelijke voor wiskunde in mijn school. Als ik vroeger de klas van mijn collega's bezocht, speurde ik vooral naar fouten om daarna een oordeel te kunnen vellen. Ik kende niets anders. Tijdens mijn eigen lerarenopleiding gaven de docenten zoveel kritiek dat het leek alsof ze niet wilden dat je ooit een leerkracht werd. Erg destructief was dat. Misschien was dat ook de reden waarom de meeste onderwijzers de observaties eerst niet zagen zitten. Maar in dit traject leerde ik hoe ik collega's constructief moet observeren, en om niet te oordelen. Ik leerde hoe ik leerkrachten kan helpen om te groeien. Je moet vooral zoeken naar wat goed verloopt."

Mevrouw Meje: "Ik aarzelde eerst om in dit traject te stappen. Maar het heeft me erg vooruitgeholpen. De intensieve interacties met de mentor en de vakbegeleiders maakten me zelfzeker. Achteraf gezien ben ik dus erg blij dat ik de stap gewaagd heb. Het heeft voor mij ook een paar deuren geopend. Binnenkort word ik waarnemend vakleerkracht wiskunde in mijn school."

Zelfzekere leerlingen

Mevrouw Meje: "Tijdens de training die aan de observaties voorafging, leerde ik op welke verschillende manieren je een wiskunde probleem kan oplossen. Mijn leerlingen mogen nu zelf hun favoriete aanpak kiezen, of dat nu werken in kolommen is, gebruikmaken van concreet materiaal, of van tekeningen en afbeeldingen. Het moet niet per se die ene methode zijn. Uiteindelijk komen ze toch allemaal tot de juiste oplossing. Toen de mentor mijn les observeerde, toonde hij me een specifieke di-

dactische methode. Leerlingen moesten eerst met hun buurman of -vrouw overleggen, dan pas werd het probleem klassikaal opgelost. Dat was nieuw voor me. De leerlingen vinden het super. Ze waren vroeger nogal stil, ze antwoordden niet snel. Maar nu zijn ze meer zelfzeker en tonen ze meer vertrouwen in hun kunnen."

Delen en leren

Meneer Ontong: "Elke keer ik terugkwam van een mentorsessie, deelde ik wat ik geleerd had met mijn collega's in onze professionele leergemeenschap. We begonnen met samen huiswerk te verbeteren. We bespraken dan hoe we bepaalde onderwerpen beter konden onderwijzen. De meeste leerkrachten hadden problemen met het onderwijzen van breuken, vermenigvuldigen, delen en vraagstukken. Ik selecteerde één specifiek probleem, en iedereen droeg bij tot de oplossing ervan. Het waren interessante gesprekken. Uiteindelijk kwamen we altijd tot een gezamenlijke visie over hoe we deze lesinhoud best konden aanpakken in de klas. Tijdens de volgende bijeenkomst van onze leergemeenschap bespraken we dan hoe de les verlopen was. Als er problemen waren geweest, bekeken we hoe we die konden vermijden door onze methodiek te verbeteren. Het is goed zo samen te werken. Mijn collega's wilden door deze positieve ervaring ook betrokken worden bij de VVOB-interventies. Ik had de mentor-ervaring voor geen goud willen missen."

Het ministerie van Onderwijs nodigde meneer Ontong uit op haar nationale colloquium rond professionele leergemeenschappen op 5 en 6 December 2016, zodat hij zijn ervaringen met anderen kon delen.

Mevrouw Meje (vierde van links) bespreekt een wiskundeles met haar collega-leerkrachten

Financieel verslag

Omzetdynamiek DGD-programma

De omzet van VVOB bedraagt 12.429.013 euro in 2016. Dit is een stijging van 14% ten opzichte van 2015 en zelfs van 57% ten opzichte van 2014. Dit is onderdeel van een cyclisch patroon dat correleert aan de uitvoeringsdynamiek van driejarenprogramma's met financiering van DGD, de grootste donor van VVOB.

Zo evolueert in het DGD-programma de besteding van 9.737.975 euro in 2015 naar 11.276.426 euro in 2016. De bestedingsgraad van de voorziene 28.500.000 euro voor het DGD-meerjarenprogramma 2014-2016 is 98%.

Andere financiering

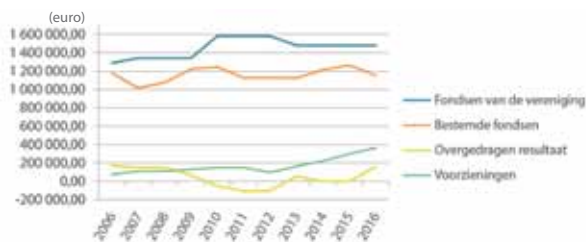
Minder omvangrijke projecten worden ook door andere donoren gefinancierd. Zo draagt de Vlaamse overheid met een subsidie van 137.000 euro vanuit twee ministeries bij voor de begeleiding van meer dan 30 scholenbanden. Privébedrijf Schneider Electric draagt 35.786 euro bij. De nationale overheid van Ecuador haalde 129.784 euro uit haar schatkist die door VVOB te besteden was. De Europese Commissie vertrouwt VVOB 200.928 euro toe, de Elma Foundation 121.000 euro en Unicef in samenwerking met JPAL en Massachusetts Institute of Technology 89.930 euro.

Samen met andere bijdragen komt de totale steun van deze diverse donoren op 1.098.974 euro. Dat is een status quo ten opzichte van vorig jaar. In 2016 werden echter veel toezeggingen voor meerdere jaren gedaan. Daardoor blijft de trend intact dat het aandeel van andere donoren binnen onze totale financiering gestaag toeneemt. We verwachten zelfs een verdubbeling van deze inkomsten voor 2017. Omdat projectfinanciering per defini-

tie tijdelijk is en zich steeds moet hernieuwen, zijn stabiele financiële partners belangrijk. De Vlaamse overheid is er zo een door haar jaarlijkse bijdrage voor de werkingskosten van de hoofdzetel in Brussel. Die bedroeg 270.000 euro in 2016.

Eigen vermogen

De capaciteit tot prefinanciering van programma's steeg met 3,6 % tot 3.154.713 euro. Het gaat om middelen die op korte termijn liquide te maken zijn: fondsen van de vereniging, bestemde fondsen, overgedragen resultaat en voorzieningen voor risico's. Omdat een groeiend aantal donoren betrokken zijn, zijn meer voorzieningen aangelegd voor risico's op programma's in het Zuiden.

Resultaat en balans

De winst van het boekjaar 2016 is 47.654 euro. Het balanstotaal bedraagt 4.983.717 euro ten opzichte van 5.944.349 euro in 2015. Dit verschil gaat terug op een daling van de schulden die in hoofdzaak bestaan uit reeds ontvangen maar per 31 december nog niet uitgegeven subsidies.

Audit

Auditkantoor Mazars heeft punctuele audits uitgevoerd in de programma's in het Zuiden ter ondersteuning van de interne financiële controle en meer specifiek in DR Congo en Vietnam.

De Algemene Vergadering van 19 juni 2014 heeft BDO aangesteld als bedrijfscommissaris voor de boekjaren 2014, 2015 en 2016. BDO oordeelt zonder voorbehoud dat de jaarrekening een getrouw beeld geeft van het vermogen, de financiële toestand van de vzw, per 31 december 2016, alsook van haar resultaten over het boekjaar dat op die datum is afgesloten, in overeenstemming met het in België van toepassing zijnde boekhoudkundig referentiestelsel.

Balans

(alles in euro)

	2016	2015	2014
Activa			
A. Vaste activa	154.351	50.058	58.002
B. Vorderingen op ten hoogste één jaar	406.161	306.113	204.123
C. Liquide middelen en geldbeleggingen	4.415.204	5.512.912	6.820.848
D. Overlopende rekeningen	8.002	75.267	84.222
Totaal activa	4.983.718	5.944.350	7.167.195
Passiva			
A. Fondsen van de vereniging en overgedragen winst/verlies	2.791.206	2.743.551	2.694.059
B. Voorzieningen	363.507	297.500	222.888
C. Schulden op ten hoogste één jaar	1.829.005	2.903.298	4.250.248
Totaal passiva	4.983.718	5.944.350	7.167.195

Resultatenrekening

(alles in euro)

	2016	2015	2014
Kosten			
A. Structuurkosten	904.627	840.726	721.153
a. Diensten en diverse goederen	357.340	300.171	263.260
b. Personeelskosten	390.228	435.539	377.702
c. Afschrijvingen	35.209	21.158	16.791
d. Andere kosten	121.849	83.858	63.399
B. Beheerskosten	1.383.916	967.235	820.309
a. Personeelskosten	1.013.743	808.743	727.288
b. Audit, monitoring en evaluatie, leerprocessen	249.804	87.346	51.063
c. Andere	120.369	71.146	41.959
C. Operationele kosten (programmamakosten)	10.094.151	9.042.842	6.375.308
a. Federaal (DGD) programma	9.260.561	8.224.554	5.667.797
b. Vlaams programma (Scholenbanden)	139.935	117.124	129.627
c. Andere programma's	693.655	701.164	577.885
Totaal kosten	12.382.694	10.850.804	7.916.771
Opbrengsten			
a. Subsidies	12.429.013	10.897.061	7.917.884
b. Financiële opbrengsten	1.335	3.235	9.912
c. Overige opbrengsten	0	0	22.760
Totaal opbrengsten	12.430.349	10.900.296	7.950.556
Resultaatsverwerking			
Resultaat vóór resultaatsaanwending	47.654	49.492	33.785
Overdracht vorig boekjaar	0	0	55.692
Onttrekking aan eigen vermogen	0	0	0
	47.654	49.492	89.477
Resultaatsaanwending	-109.539	49.492	89.477
Overdracht huidig boekjaar	157.193	0	0

Tel. : +32 (0)2 778 01 00
Fax : +32 (0)2 771 56 56
www.bdo.be

The Corporate Village
Da Vincilaan 9 - Box E.6
Elsinore Building
B-1935 Zaventem

Verslag van de commissaris aan de algemene vergadering van de vereniging Vlaamse Vereniging voor Ontwikkelingssamenwerking en technische Bijstand VZW over het boekjaar afgesloten op 31 december 2016

Overeenkomstig de wettelijke en statutaire bepalingen, brengen wij u verslag uit in het kader van ons mandaat van commissaris. Dit verslag omvat ons oordeel over de jaarrekening en tevens de vereiste bijkomende verklaringen. De jaarrekening bevat de balans op 31 december 2016, en de resultatenrekening voor het boekjaar afgesloten op die datum en de toelichting.

Verslag over de jaarrekening - oordeel zonder voorbehoud

Wij hebben de controle uitgevoerd van de jaarrekening van de vereniging Vlaamse Vereniging voor Ontwikkelingssamenwerking en technische Bijstand VZW over het boekjaar afgesloten op 31 december 2016, opgesteld op grond van het in België van toepassing zijnde boekhoudkundig referentiestelsel, met een balanstotaal van 4.983.717,69 EUR en waarvan de resultatenrekening afsluit met een positief resultaat van het boekjaar van 47.654,26 EUR.

Verantwoordelijkheid van het bestuursorgaan voor het opstellen van de jaarrekening

Het bestuursorgaan is verantwoordelijk voor het opstellen van de jaarrekening die een getrouw beeld geeft in overeenstemming met het in België van toepassing zijnde boekhoudkundig referentiestelsel, alsook voor het implementeren van de interne beheersing die het bestuursorgaan noodzakelijk acht voor het opstellen van de jaarrekening die geen afwijking van materieel belang bevat, die het gevolg is van fraude of van fouten.

Verantwoordelijkheid van de commissaris

Het is onze verantwoordelijkheid een oordeel over deze jaarrekening tot uitdrukking te brengen op basis van onze controle. Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens de internationale controlestandaarden (ISA's) zoals deze in België werden aangenomen. Die standaarden vereisen dat wij aan deontologische vereisten voldoen, alsook de controle plannen en uitvoeren teneinde een redelijke mate van zekerheid te verkrijgen dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat.

Een controle omvat werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de in de jaarrekening opgenomen bedragen en toelichtingen. De geselecteerde werkzaamheden zijn afhankelijk van de beoordeling door de commissaris, met inbegrip van diens inschatting van de risico's van een afwijking van materieel belang in de jaarrekening als gevolg van fraude of van fouten. Bij het maken van die risico-inschatting neemt de commissaris de interne beheersing van de vereniging in aanmerking die relevant is voor het opstellen door de vereniging van de jaarrekening, die een getrouw beeld geeft, teneinde controlewerkzaamheden op te zetten die in de gegeven omstandigheden geschikt zijn, maar die niet gericht zijn op het geven van een oordeel over de effectiviteit van de interne

BDO Bedrijfsrevisoren Burg. Ven. CVBA / BTW BE 0431 088 289 RPR Brussel
BDO Réviseurs d'Entreprises Soc. Civ. SCRL / TVA BE 0431 088 289 RPM Bruxelles

BDO Bedrijfsrevisoren Burg. Ven. CVBA - BDO Réviseurs d'Entreprises Soc. Civ. SCRL, a limited liability company incorporated in Belgium, is a member of BDO International Limited, a UK company limited by guarantee, and forms part of the international BDO network of independent member firms.

beheersing van de vereniging. Een controle omvat tevens een evaluatie van de geschiktheid van de gehanteerde waarderingsregels en van de redelijkheid van de door het bestuursorgaan gemaakte schattingen, alsmede een evaluatie van de presentatie van de jaarrekening als geheel.

Wij hebben van het bestuursorgaan en van de aangestelden van de vereniging de voor onze controle vereiste ophelderingen en inlichtingen verkregen.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is om daarop ons oordeel te baseren.

Oordeel zonder voorbehoud

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening een getrouw beeld van het vermogen en de financiële toestand van de vereniging Vlaamse Vereniging voor Ontwikkelingssamenwerking en technische Bijstand VZW per 31 december 2016, alsook van haar resultaten over het boekjaar dat op die datum is afgesloten, in overeenstemming met het in België van toepassing zijnde boekhoudkundig referentiestelsel.

Verslag betreffende overige door wet- en regelgeving gestelde eisen

Het bestuursorgaan is verantwoordelijk voor het naleven door de vereniging van de wet van 27 juni 1921 op de verenigingen zonder winstoogmerk, de internationale verenigingen zonder winstoogmerk en de stichtingen, en van de statuten, alsook van de wettelijke en bestuursrechtelijke voorschriften die van toepassing zijn op het voeren van de boekhouding.

In het kader van ons mandaat en overeenkomstig de Belgische bijkomende norm bij de in België van toepassing zijnde internationale auditstandaarden (ISA's), is het onze verantwoordelijkheid om, in alle van materieel belang zijnde opzichten, de naleving van bepaalde wettelijke en reglementaire verplichtingen na te gaan. Op grond hiervan doen wij de volgende bijkomende verklaringen die niet van aard zijn om de draagwijdte van ons oordeel over de jaarrekening te wijzigen:

- Onverminderd formele aspecten van ondergeschikt belang, werd de boekhouding gevoerd in overeenstemming met de in België van toepassing zijnde wettelijke en bestuursrechtelijke voorschriften.
- Wij dienen u geen verrichtingen of beslissingen mede te delen die in overtreding met de statuten of de wet van 27 juni 1921 op de verenigingen zonder winstoogmerk, de internationale verenigingen zonder winstoogmerk en de stichtingen zijn gedaan of genomen.

Zaventem, 21 juni 2017

BDO Bedrijfsrevisoren Burg. Ven. CVBA
Commissaris
Vertegenwoordigd door Bert Kegels

Bijlage

Bestuursorganen van VVOB vzw in 2016

Hieronder vindt u een overzicht van de leden van de algemene vergadering van VVOB vzw in 2016. De mensen die ook lid zijn van de raad van bestuur, staan bovenaan de lijst.

Voorzitter: Dhr. Stefaan Van Mulders, Administrateur-generaal Agentschap Jongerenwelzijn

Dhr. Koen Verlaeckt, Secretaris-generaal Internationaal Vlaanderen

Dhr. Luc Lathouwers, Secretaris-generaal Departement Bestuurszaken

Mevr. Heidi Vander Poorten, Leiding team Gelijke Kansen, Vlaams Agentschap Binnenlands Bestuur

Mevr. Micheline Scheys, Secretaris-generaal departement Onderwijs en Vorming

Dr. Björn Possé, Instituut voor Landbouw- en Visserijonderzoek

Dhr. Peter Van den Neucker, Departement Financiën en Begroting

Dhr. Marc Olivier, Erevoorzitter Vlaams Parlement, stichtend lid

Dhr. Koen Van der Schaege, Directeur Stichting Vlamingen in de Wereld

Mevr. Veerle Hendrickx, Algemeen directeur Karel de Grote Hogeschool

Dhr. Toon Martens, voormalig Algemeen Directeur Katholieke Hogeschool Leuven

Dhr. Luc Van de Velde, Algemeen Directeur Erasmushogeschool Brussel

Dhr. Lieven Viaene, Inspecteur-generaal Vlaams ministerie van Onderwijs en Vorming - Onderwijsinspectie

Prof. Paul Janssen, voorzitter VLIR-UOS, Universiteit Hasselt

Mevr. Kristien Verbruggen, Directeur VLIR-UOS

Mevr. Katelijn De Nijs, Adviseur Kabinet minister De Croo - cel Ontwikkelingssamenwerking

Dhr. Denis Dubuisson, Adviseur Kabinet minister De Croo - cel Ontwikkelingssamenwerking

Dhr. Jos Geysels, Voorzitter 11.11.11

Mevr. Judith Kerkhof, Expert onderwijs en ontwikkelingssamenwerking

Dhr. Jef Tavernier, Expert onderwijs en ontwikkelingssamenwerking

Mevr. Elisabeth Meuleman, Vlaams Volksvertegenwoordiger

Mevr. Caroline Gennez, Vlaams Volksvertegenwoordiger

Mevr. Ingeborg De Meulemeester, Vlaams Volksvertegenwoordiger

Dhr. Jo De Ro, Vlaams Volksvertegenwoordiger

Dhr. Johan Verstreken, Vlaams Volksvertegenwoordiger

Dhr. Patrick Blondé, Afgevaardigde VLHORA

Mevr. Gerda Bruneel, Pedagogisch begeleider Katholiek Onderwijs Vlaanderen

Dhr. Patriek Delbaere, Algemeen directeur OVSG

Dhr. Marc Vandewalle, Algemeen directeur UCLL

Prof. Herwig Leirs, Ondervoorzitter VLIR-UOS, Universiteit Antwerpen

Prof. Marc Nyssen, lid VLIR-UOS, VUB

Prof. S. Smis, lid VLIR-UOS

Dhr. Rudi Schollaert, Expert onderwijs en ontwikkelingssamenwerking

Dhr. Roger Standaert, Expert onderwijs en ontwikkelingssamenwerking

Dhr. Jan Van Doren, Voorzitter Stichting V.I.W.

Mevr. Raymonda Verdyck, Afgevaardigd bestuurder GO!

Colofon

VVOB is een Vlaamse ontwikkelingsorganisatie die gespecialiseerd is in het verhogen van de kwaliteit van het onderwijs. We zijn actief in vier continenten in het kleuter-, het lager en/of het secundair technisch en beroepsonderwijs. Binnen deze drie subsectoren ligt onze klemtoon op het versterken van de lokale onderwijsactoren zodat ze de professionele ontwikkeling van leerkrachten en schoolleiders kunnen verbeteren. Deze capaciteitsopbouw is een middel voor duurzame ontwikkeling en armoedebestrijding.

**Met de steun van
DE BELGISCHE
ONTWIKKELINGSSAMENWERKING .be**

De digitale versie van dit jaarverslag en de Engelse vertaling vindt u op www.vvob.be.

Dit jaarverslag kwam tot stand dankzij de inzet van alle VVOB-medewerkers en -partners.

Teksten

Alex Mukizwa Mahe, Anna Murru, Bart Dewaele, Bram Thibaut, Caroline Decombel, Dang Tuyet Anh, Elke De Sagher, Elke Vanwildemeersch, Els Broothaers, Filip Lenaerts, Hanne Huysmans, Hans De Greve, Jan Geusens, Kimhong Heng, Karolina Rutkowska, Katelin Raw, Katrien Goris, Lieve Leroy, Loran Pieck, Maartje Houbrechts, Maimuna Ginwalla, María Gracia Fonseca Ashton, Nguyen Thi Lan Huong, Paul Bottelberge, Roosje Sprangers, Rosanda Courtar, Rumbidzayi Makoni, Sarah Braeye, Stefaan Vande Walle, Stefaan Van Mulders, Sven Rooms, Yves Tankwey Sapa

Foto's

Eddmore Gapara, Elke De Sagher, Filip Lenaerts, Fontaine Mulumba Shamba, Hanne Huysmans, Hedwig de la Fuente, Jens Mollenvanger voor Klasse, Katelin Raw, Kléver Marcillo, Loran Pieck, María Gracia Fonseca Ashton, Rosanda Courtar, Stefaan Vande Walle, Tinashe Chigama, Veerle Cnudde, Yves Tankwey Sapa

Coördinatie en eindredactie: Els Broothaers en Katelin Raw

Lay-out: Els Broothaers

Verantwoordelijke uitgever: Bart Dewaele

Disclaimer

De Vlaamse, Belgische en Europese overheid kunnen niet verantwoordelijk gesteld worden voor de inhoud van deze publicatie.

www.vvob.be

 www.facebook.com/vvobvzw

 @VVOBvzw

VVOB vzw | Julien Dillensplein 1 bus 2A | B-1060 Brussel

T • +32 (0)2 209 07 99

E • info@vvob.be

